

Anmeldelse af Knud Vilby

Det kan næppe betale sig at redde verden

Det er svært at diskutere med økonomer, når man ikke selv er økonom. De har altid et eller andet tilsyneladende-videnskabeligt argument, en model eller en beregning, man ikke lige kan skyde igennem, selv om man har en sikker fornemmelse af, at det er noget vrøvl, de siger.

Så er det godt at have Jesper Jespersen, økonomiprofessor ved Roskilde Universitet, men nu emeritus. Det er emeritus-betegnelsen, der er anledningen til, at han udsender denne samling af artikler og kommentarer fra en årelang debat. Og langt de fleste af artiklerne handler om hans – ofte vellykkede – forsøg på at punktere argumenterne fra de neoklassiske økonomer, der ikke blot dominerer i de økonomi-teoretiske diskussioner, men desværre også som dem der leverer grundlaget for politiske beslutninger herhjemme og i EU. Eller måske snarere omvendt: I EU, men også i det der bliver tilbage til nationale finansministre, og den taktstok de svinger over de politiske systemer.

Et af grundproblemerne er ifølge Jespersen, at forudsætningen for den dominerende neoklassiske økonomiske videnskab er, at det markedsorganiserede makro økonomiske system er selvregulerende og automatisk opnår ligevægt. Det er for eksempel den tænkning, der står bag det stædige men forkerte argument om, at med større arbejdsudbud opstår der også automatisk mere beskæftigelse. Men Jespersen hævder, og jeg synes også, han dokumenterer det, at den påstand er langt mere ideologi end videnskab.

Det er da også baggrunden for, at man med de neoklassiske modelberegninger, næsten altid regner forkert. Det har så blot ikke ført til væsentlige ændringer i modellerne. Det væsentligste modelsystem er stadig DREAM, men selv om man kunne tro det, hedder det ikke sådan, fordi det alene er baseret på neoklassikernes våde drømme. Påstanden er, at DREAM-modellen er den bedst mulige måde at vurdere konsekvensen af politiske beslutninger på.

Det er som med den aktuelle diskussion af brugen af algoritmer i virtuelle overvågnings- og søgesystemer. Det, der kommer ud, afhænger af, hvad man putter ind. Og modelbyggerne er ikke værdineutrale.

Med modellerne i hånden udvikler man det, man kalder ”den nødvendige politik”, og få politikere har mod og indsigt til at gå imod denne politik. Det gælder i øvrigt også finansministre. Men for blot at tage et par aktuelle eksempler, så ser de makroøkonomiske modeller ikke på de omkostninger for samfundet stigningen i ulighed i indkomster og formue giver, og de lader også omkostninger ved miljøbelastning ude af betragtning. Fokus er aktiviteter, der giver øget vækst, øgede pengeindkomster og omsætning af varer og tjenester på markedet.

Ud fra denne modellogik kan det ikke betale sig at redde miljøet og klimaet. Omsat i det globale perspektiv kan det næppe betale sig at redde verden. Og det går jo da også i disse år mildt talt sin skæve gang ad Helvede til.

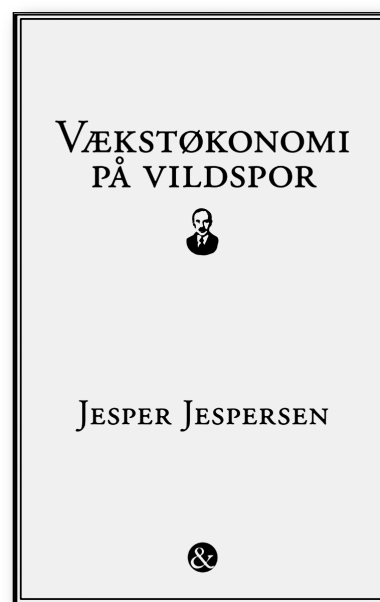
Teksterne spænder over næsten 25 år, og det giver rigtig mange gentagelser. Også for mange. Teksterne er fordelt på fem temaer, som hver især (logisk nok) starter med det ældste og slutter med helt aktuelle tekster. Men det betyder også, at der helt hen mod konklusionen er 20 år gamle tekster, som indimellem stritter i forhold til den virkelighed, der siden har udspillet sig. Synd.

Det ændrer dog ikke på, at det er vigtigt, at vi har fået denne samlede argumentation. Det er til gengæld rigtig trist, at den ikke har ført til flere revisioner blandt mainstream-økonomerne (eller til en mere teorkritisk tilgang på universiteternes økonomiske studier). Lidt er der dog sket på det miljøøkonomiske område.

Når der ikke er sket mere, må det være fordi, neoklassikerne er rimeligt forbenede, der er mange af dem, og de har den styrke, det giver at være en del af samfundets uretfærdige men bærende struktur.

Vi andre har så brug for argumenter. Jeg skrev i indledningen, at man ofte som ikke-økonom kan sidde med en fornemmelse af, at økonomerne vrøvler. Det kan man jo ikke bruge til så meget, men Jesper Jespersens skarpe argumenter kan man godt bruge.

70 års-dagen og emeritus-værdigheden har også ført til et festskrift til Jesper Jespersen. "Økonomi på tværs", hedder det. Det er redigeret af Torben Bech Dyrberg, Allan Dreyer Hansen og Peter Nielsen. Her er der mere kritik af de økonomiske modeller, og der er et engagement, der viser, at Jesper Jespersen ikke står alene. En række andre økonomitemaer med relevans til Jesper Jespersen (og for os andre) bliver også taget op. Festskriftet er udkommet på Forlaget Frydenlund.

Jesper Jespersen:
Vækstøkonomi på vildspor.
 Forlaget Jensen & Dalgaard.
 210 s. Kr. 250,-.